MOVING FORWARD TOGETHER

INTERNATIONAL RENAISSANCE FOUNDATION

ATLAS NETWORK

INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH AND POLICY CONSULTING

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні

Період моніторингу:
9 червня - 10 липня 2022 року

Випуск № 73
липень 2022

Шановні читачі!

Перед Вами черговий випуск Інформаційного бюлетеня «Моніторинг сприяння торгівлі в Україні», продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, який публікується за підтримки Європейського союзу, МФ "Відродження" та ATLAS Network у рамках проекту "Підтримка громадської ініціативи "За чесну та прозору митницю". Ми прагнемо надати Вам найсвіжішу та найбільш актуальну інформацію стосовно стану реалізації митної реформи та впровадження заходів сприяння міжнародній торгівлі в Україні. Тому для нас дуже важлива Ваша думка, відгуки та побажання щодо комунікаційних зв'язків та методів надання інформації на адресу: customs@ier.kyiv.ua

Зміст

Нормативно-правові акти, що набрали чинності..... 4

Визнано неконституційними окремі норми Митного кодексу України..... 4

Уряд розширив перелік пунктів пропуску для переміщення транспортних засобів..... 6

Внесено зміни у перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню 7

Уряд вніс чергові зміни у перелік товарів критичного імпорту 7

Скасовано перелік товарів критичного імпорту..... 8

Скасовано окремі пільги з оподаткування, які було запроваджено з початком воєнного стану..... 9

Новини..... 10

Ухвалено рішення про запрошення України до митних Конвенцій про процедуру спільного транзиту (NCTS) та спрощення торгівлі товарами..... 10

Визнано неконституційними окремі норми Митного кодексу України

Рішення конституційного суду України другий сенат у справі за конституційними скаргами Барсегяна Геворка Сенекеримовича та Ліненко Наталії Миколаївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 485 Митного кодексу України (щодо індивідуалізації юридичної відповідальності)

Суб'єкти права на конституційну скаргу - Барсегян Г.С., Ліненко Н.М. - звернулися до Конституційного Суду України (КСУ) з клопотаннями щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) статті 485 Митного кодексу України (далі - Кодекс), згідно з якою:

„Стаття 485. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів

1. Заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача товару, неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, та/або надання з цією ж метою митному органу документів, що містять такі відомості, або несплата митних платежів у строк, встановлений законом, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, -

тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 300 відсотків несплаченої суми митних платежів".

Заявники вважали, що стаття 485 Кодексу не відповідає частині першій статті 41, статті 48, частині другій статті 61 Конституції України.

Оцінюючи оспорюваний припис Митного кодексу Конституційний суд виходив з того, що санкція за порушення норми має відповідати ступеню суспільної небезпечності діяння (дії або бездіяльності). Безальтернативність санкції оспорюваної статті не забезпечує дотримання принципу індивідуалізації юридичної відповідальності. Діяння, передбачені у статті 485 хоча й мають основну об'єднувальну ознаку, а саме мету - „ухилення від сплати митних платежів", але несуть в собі одночасно декілька різних складів адміністративного правопорушення і можуть проявлятися у різний спосіб і, відповідно, нести різну суспільну небезпеку. Незважаючи на різноманіття об'єктивної сторони складу цього адміністративного правопорушення, санкція стаття 485 Кодексу має ознаки абсолютно

визначеної та є безальтернативною, тобто такою, що встановлює лише один вид стягнення - штраф, який до того ж визначається у сталому розмірі відсотків. Це, серед іншого, позбавляє можливості диференціювати відповідальність в залежності від конкретного діяння і обрати пропорційну санкцію. Отже, відсутність в оспорюваному приписі інших видів стягнень та неможливість зміни розміру відсотків, за якими визначається штраф, унеможливлю індивідуалізацію юридичної відповідальності з урахуванням характеру вчиненого протиправного діяння, форми вини, характеристики особи, винної у вчиненні правопорушення, можливості відшкодування заподіяної шкоди, наявності обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність.

Потреба в індивідуалізації розміру штрафу є нагальною у випадках, коли цей розмір є істотним, унаслідок чого його застосування може бути надмірним втручанням у низку конституційних прав винної особи. На думку Конституційного Суду України позбавлення оспорюваним приписом можливості індивідуалізації адміністративного стягнення з урахуванням усієї сукупності обставин справи, унеможливлює реалізацію принципу індивідуалізації юридичної відповідальності під час притягнення особи до адміністративної відповідальності на підставі статті Кодексу та не створює належного законодавчого підґрунтя для застосування домірних заходів до порушника митних правил.

Варто зазначити, що є й інша сторона цього аспекту. Можливість застосування різної ступені відповідальності за вчинене правопорушення на розгляд суді створює корупційні ризики, які часто густо проявляються у невідповідності тяжкості скоєного злочину і виду застосованої санкції.

КСУ дійшов висновку, що абзац другий статті 485 Кодексу суперечить частині другій статті 61 Конституції України. Також КСУ врахував те, що визнання неконституційним абзацу другого статті 485 Кодексу унеможливить притягнення до відповідальності осіб за дії та (або) бездіяльність, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні діяння, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів.

З метою недопущення порушення митних інтересів та митної безпеки України КСУ відтермінував втрату чинності абзацом другим статті 485 Кодексу на шість місяців із дня ухвалення цього рішення. Верховна Рада України не пізніше шести місяців із дня ухвалення цього Рішення, має привести нормативне регулювання, встановлене абзацом другим статті 485 Кодексу, що визнаний неконституційним, у відповідність із Конституцією України та цим Рішенням.

Джерело: https://bit.ly/3ofaE7q

Уряд розширив перелік пунктів пропуску для переміщення транспортних засобів

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 червня 2022 року № 479 р «Питання переміщення окремих транспортних засобів через митний кордон України»

Уряд збільшив кількість пунктів пропуску через які, тимчасово, на період воєнного стану було дозволено переміщення транспортних засобів, придбаних за межами митної території України громадянами України з метою вільного обігу. До переліку були включені такі міжнародні пункти пропуску:

- через державний кордон для міжнародного пасажирського автомобільного сполучення “Устилуг”;
- міжнародний пункт пропуску для автомобільного сполучення “Грушів”;
- міжнародний пункт пропуску для автомобільного сполучення “Малий Березний”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Чорноморський рибний порт”;
- пункті пропуску через державний кордон “Чорноморський морський порт” для міжнародного морського та паромного сполучення;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Чорноморський суднoремонтний завод”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Одеський морський торговельний порт”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “морський порт Південний”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Ізмаїльський морський торговельний порт”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Ренійський морський порт”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Усть-Дунайський морський торговельний порт”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для морського сполучення “Білгород-Дністровський морський торговельний порт”;
- міжнародний пункт пропуску через державний кордон для поромного, морського та річкового вантажно-пасажирського сполучення на території товариства з обмеженою відповідальністю “Поромний комплекс Орлівка”.

Зазначене розпорядження фактично проіснувало менше місяця, оскільки втратило чинність одночасно з набранням чинності Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування" (1 липня 2022 року), який скасував пільгове ввезення автомобілів в Україну.

Джерело: https://bit.ly/3o7F0sL

Внесено зміни у перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та квот на 2022 рік

Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 2022 року № 759 «Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424»

Уряд вніс зміни до переліку товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік.

Зокрема, експорт товару «Овес» (код 1004 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності - УКТ ЗЕД) підлягає ліцензуванню але його виключено з переліку товарів, на які розповсюджувалося квотування експорту. Це пом'якшувальний захід.

Також скасовано ліцензування експорту «Пшениці і суміші пшениці та жита» (код 1001 УКТ ЗЕД).

Водночас встановлено нульову квоту на експорт мінеральних або хімічних азотних добрив (код 3102 УКТ ЗЕД).

З повним переліком товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню або квотуванню можна за посиланням: https://bit.ly/3yK6kSB

Джерело: https://bit.ly/3aNZmUL

Уряд вніс чергові зміни у перелік товарів критичного імпорту

Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2022 року № 673 р Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153

Уряд вніс чергові зміни до переліку товарів критичного імпорту, якими виключив з переліку плоский прокат з вуглецевої сталі та прутки: позиції згідно з УКТ ЗЕД 7209, 7208, 3916, 7914, 3916 (крім 3916200090), 7213. Окремі товарні позиції замінено або розширено. Також Уряд додав до переліку низку послуг з ремонту різноманітної техніки.

Відповідні зміни частково втратили свою актуальність, оскільки 7 липня 2022 року, коли Уряд скасував перелік товарів критичного імпорту. Таке швидке ухвалення протилежних рішень вказує на непродуманість дій Уряду.

Джерело: https://bit.ly/3RIRCnu

Скасовано перелік товарів критичного імпорту

Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2022 року № 761 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 153 та визнання таким, що втратив чинність, пункт 1 постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 2022 р. № 289»

Враховуючи, що останні зміни до переліку товарів критичного імпорту було внесено 7 червня п.р. вже 7 липня цього ж року Кабінет Міністрів ухвалює рішення про скасування переліку товарів критичного імпорту. Одночасно скасовано критерії визначення товарів критичного імпорту в умовах воєнного стану.

У той же час залишився чинним так зв. перелік критичного імпорту послуг (перелік послуг, робіт, прав інтелектуальної власності, інших немайнових прав, призначених для продажу (оплатної передачі), за операціями з імпорту яких рекомендовано Національному банку забезпечити здійснення переказів).

Незважаючи на критичне ставлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до запровадженого з початком воєнного стану переліку товарів критичного імпорту його існування було необхідним у перші місяці війни. Водночас, викликали багато запитань встановлені критерії та система включення/виключення до відповідного переліку товарів та послуг. Окремі позиції потрапляли і виключалися з нього по-декілька разів. Водночас, існування переліку дозволило у перші тижні війни зекономити золотовалютні резерви Національного банку.

У цілому, програма критичного імпорту зіграла позитивну роль в балансуванні валютних потоків, що допомогло забезпечити макроекономічну стабільність в критичний період після російського вторгнення.

Список товарів критичного імпорту неодноразово переглядався в бік збільшення. Зміни до постанови про критичний імпорт вносилися на підставі звернень українських компаній. Остання версія переліку містила близько 90% товарів, що імпортувалися в Україну до війни.

Джерело: https://bit.ly/3RETFJm

Скасовано окремі пільги з оподаткування, які було запроваджено з початком воєнного стану в Україні

Закон України від 21 червня 2022 року № 2325 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування»

Поступово влада скасовує запроваджені з початком війни пільги із ввезення в Україну окремих товарів, зокрема автомобілів.

Зокрема, законом передбачено:

- -заборону для платників єдиного податку третьої групи (юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців), які використовують особливості оподаткування, встановлені п.п. 9.3 п. 9 підрозд. 8 розд. XX «Перехідні положення» Кодексу здійснення імпорту автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів;
- - скасування звільнення від оподаткування ПДВ при ввезенні товарів на митну територію України платниками єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлені п.п. 9.3 п. 9 підрозд. 8 розд. XX «Перехідні положення» Кодексу;
- скасування звільнення від оподаткування ПДВ, акцизним податком операцій з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту;
- скасування звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи.

Незважаючи на очікуваність цього кроку, попередні рішення влади приймалися із запізненням. наприклад, це стосується розширення переліку пунктів пропуску через які мало здійснюватися розмитнення автомобілів було ухвалене 14 червня 2022 року. А вже з 1 липня відповідний перелік втратив чинність і свою актуальність. Це вказує на відсутність плану у діях влади.

Джерело: https://bit.ly/3PkCnzF

Ухвалено рішення про запрошення України до митних Конвенцій про процедуру спільного транзиту (NCTS) та спрощення торгівлі товарами

За результатами роботи фінальної оціночної місія Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD), яка працювала в Україні наприкінці червня 2022 року було ухвалено рішення щодо можливості приєднання України до Конвенцій. Зокрема, представник Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD) повідомив українську сторону, що офіційні висновки щодо можливості запрошення України приєднатися до NCTS очікуються на початку липня 2022 року

7 липня 2022 року, ухвалено рішення про запрошення України до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS) та до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами.

Відповідне рішення ухвалене на засіданні робочої групи з питань зазначених конвенцій за результатами розгляду висновків фінальної Оціночної місії Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD), яка відбулася 23–24 червня 2022 року.

Після приєднання України до NCTS український бізнес зможе користуватися такими перевагами та спрощеннями:

- одна транзитна декларація та одна гарантія для переміщення товарів між 36 країнами (з країнами ЄС і ще з Великою Британією, Туреччиною, Сербією, Північною Македонією, Ісландією, Норвегією, Ліхтенштейном та Швейцарією).
- авторизовані підприємства зможуть відправляти та отримувати товари на своєму підприємстві без заїзду на митні термінали;
- українські фінансові гарантії діятимуть ще у 35 країнах світу.

Очікується, що розпочати міжнародне застосування NCTS Україна зможе наприкінці 2022 року. Цьому має передувати прийняття Верховною Радою України законопроекту № 7420 та законопроектів про приєднання до двох конвенцій, здійснення всіх відповідних міжнародних процедур.

Джерело: https://bit.ly/3cneh8T

“Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” є продовженням випусків Щомісячного моніторингу сприяння торгівлі в Україні, який готувався Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій у рамках проекту “Діалог зі сприяння торгівлі”, за фінансової підтримки Європейського Союзу та співфінансування Міжнародного фонду “Відродження”.

Запропонований інформаційний бюлетень є продовженням попереднього і публікується в рамках проєкту **“Підтримка громадської Ініціативи “За чесну та прозору митницю”**, який реалізується за підтримки Європейського союзу, Міжнародного фонду “Відродження” та ATLAS Network і є моніторингом реалізації митної реформи та заходів зі сприяння міжнародній торгівлі.

Публікація складається з трьох частин:

- нормативно-правові акти, що набрали чинності
- проекти нормативно-правових актів
- новини

Ми розуміємо, що малому та середньому бізнесу не вистачає часу на проведення аналізу нового законодавства або можливих нормативних новацій. Також, значна кількість таких актів складна для розуміння пересічної людини. “Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” покликаний привернути увагу до цікавих подій, нововведень законодавства України, що стосуються сфери спрощення процедур торгівлі і можуть безпосередньо впливати на суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності. Також у цих публікаціях ми будемо робити аналіз проектів нормативних актів із цієї тематики.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) - міжнародно визнаний незалежний український аналітичний центр, заснований у 1999 році.

ІЕД займається аналізом проблем економічного розвитку, міжнародної торгівлі та ділового клімату (зокрема в секторі МСП), бере участь у розробці документів політики національного та регіонального рівня.

ІЕД регулярно випускає власний макроекономічний прогноз для України та бере участь у розробці консенсус-прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Команда соціологів ІЕД проводить регулярні опитування підприємств та експертів із метою оцінки ділового клімату та очікувань українського бізнесу. ІЕД успішно поєднує свою аналітичну діяльність з адвокацією змін та участю в громадському житті України. ІЕД співпрацює з центральними та місцевими органами влади, вітчизняними та закордонними аналітичними центрами, організаціями громадянського суспільства.

Робота ІЕД фінансується за рахунок грантів, благодійних внесків та коштів технічної допомоги.

Застереження

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні підготовлений ІЕД і має виключно інформаційний характер. Хоча ми доклали щонайбільших зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-якої частини цієї публікації. У разі використання обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Матеріал відображає позицію авторів і не обов’язково збігається з позицією Європейського Союзу, Міжнародного фонду “Відродження”, ATLAS Network та (або) Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.